

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Стоян Иванов Иванов

член на научно жури, съгласно Заповед № 688 от 29.04.2013 г. на ректора на Националната спортна академия „ Васил Левски“, София

Относно: Дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ на тема: Спортно-анимационни програми за адаптирана физическа активност-социални и образователни аспекти“ с автор Стефка Колева Джобова

Представеният за рецензия дисертационен труд е посветен на проблемна област, чийто основни субекти са лицата с увреждания и възможностите на спортно-анимационните програми за тяхната пълноценна интеграция. Научната разработка е в съответствие на политиката на ЕС, който определя спорта като едно от основните средства, с помощта на които се стимулира физическата активност, включително и на хора с увреждания. В осъществения контент-анализ се разкриват насоките, очертани в Закона за физическото възпитание и спорта, целите и задачите, определени в Националната стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта в Република България 2012–2020г. С изпълнението на тези програмни документи се предоставя възможност добрите практики в областта на спорта за хората с увреждания и деца в риск да бъдат усъвършенствани и надграждани.

Тази най-обща предварителна оценка на рецензирания дисертационен труд се дължи до голяма степен на неговата проблематика, разгърната многоавнищно, чрез една правилно замислена и приложена авторска изследователска визия. Всъщност избраният от Стефка Джобова проблем е много актуален и значим, двойствената му природа и насоченост го превръщат в сложен и многоаспектен и това изисква висока професионална култура,

компетентност, креативност и значителен изследователски опит от докторанта за разрешаването му.

Авторът Стефка Джобова от позицията на добро познаване на тенденциите и като медиатор на обмен и популяризиране на добри практики в тази насока, обосновава едно добре замислено, концептуално и логически последователно изследване, проектирано и реализирано в пълнота и съобразно основните изисквания на научно-изследователската методология.

Дисертационният труд е в обем от 193 страници, вкл. приложенията, онагледен е с 19 таблици, 31 фигури, всички те изработени прецизно, подкрепят в пълнота съдържателните акценти и дават възможност за по-доброто осмисляне на текста, оценките и сравненията.

В настоящата рецензия ще бъдат анализирани и оценени основни съдържателни ядра и структура на дисертационния труд, коментирани аналитично предвид и образователната стойност на едно докторантско изследване.

Обществените нагласи към хората с увреждания, исторически представени в първата глава, хронологично и с добра аналитичност разкриват поэтапната метаморфоза на различните парадигми в тази област. Анализът на основните характеристики, на етапите в отношението към хората с увреждания дава възможност да се очертаят основните акценти в изграждане на авторската изследователска визия и формирането на основните компоненти в методологическата рамка на изследването.

Дискусионното поле „адаптирана физическа активност“ (параграф 1.2.) в дисертационния труд кореспондира пряко с изследователските намерения да се конкретизира и приложи международният опит и добри практики в контекста на професионална област за приложение. Това е и основанието за търсене на образователно пространство и възможност за подготовка на кадри, в чийто професионален профил „адаптираната физическа активност“ е

основно ядро и база за развитие на умения. Спазвайки ключовите принципи на адаптационната теория, като основа за адаптираната физическа активност и философската интерпретация на основните теоретични конструкти са оформени: „професионално направление, област на обучение и академична дисциплина“ (с. 32).

Историческата ретроспекция и анализът на добрите практики на спорта, като фактор за социална интеграция на хората с увреждания в международен план (параграф 1.3.) и в българските условия (параграф 1.4.), дават възможност за търсенето на интегрирани форми за физическа активност и спорт и концентрирането им върху социалната интеграция – основание за поставяне на изследователския проблем и неговите научни измерения и издигане на работна хипотеза.

Работната хипотеза не е достатъчно конкретизирана по посока прилагането на спортно-анимационни програми, предполагащи ефективност по отношение на социалната интеграция на хората с увреждания.

Елементите на методологията на изследването, съдържащи се във втората глава, изискват според мен преосмисляне на последователността им в контекста на една логична определеност – обект, предмет, цел, задачи и т.н. Формирането на целевите групи е в отговор на потребностите за социална интеграция на хората с увреждания и е конкретизирано пряко чрез включването на заинтересовани страни в изследването. Описанието на методите на изследване е направено прецизно, като някои от последващите анализи относно изследователския инструментариум са изключително добре обосновани, съобразно конкретни теории (например „теорията за планираното поведение“ – с. 61).

Направеното пилотно изследване дава възможност за оценка на нагласата за участие в спортни дейности на хора с увреждания, като е конкретизирано чрез следните основни конструкти, които в дисертационния труд са предмет на задълбочен анализ: „поведенческо

убеждение", „субективна норма“, „нагласа“, „възприет контрол“. Прецизният подбор на математико-статистическите методи статистическа обработка на резултатите и техният анализ са основание за проектирането на основното експериментално изследване. Ценни и в практически и в теоретичен смисъл са анализите на факторните матрици, даващи възможност за оценка на една достатъчно широка обществена нагласа за социалната интеграция на хората с увреждания и представителството на студентите от НСА като носители на тази нагласа. Адаптирането на част от инструментариума (например Анкетна карта – Приложение №2), съобразно целта на конкретното изследване при спазването на математико-статистическите процедури, ще подобри възможностите за диференциране на преценките, изводите и препоръките за практиката.

Приносен момент в дисертационния труд е направеният задълбочен и ирадиращ в различни посоки SWOT-анализ, върху съдържанието и качеството на програми за подготовка на специалисти по адаптирана физическа активност във Финландия, Белгия, Норвегия, Чехия, Ирландия, Литва, САЩ. На този фон е очертана ефективността на подготовката, реализирана чрез магистърска програма „Адаптирана физическа активност и спорт“ в НСА. SWOT-анализът на програмата е подкрепен и с данни от проведени интервюта (хора с увреждания, студенти, родители, преподаватели, спортни инструктори). Проведени са теренни наблюдения и експертни оценки. Като цяло дисертационният труд щеше да спечели ако SWOT-анализът е направен в неговата пълнота и с оценка на заплахите и възможностите. Оригинален е замисълът за анализирането дейностите на интегрираната форма „Спортен лагер“, в рамките на която ясно са очертани ползите на субектите – деца с увреждания, родители и студенти.

Направените предложения относно реализирането на един по-широк модел на взаимодействие и създаването на неформален диалог

в контекста на коментираните проблемни полета са конкретизирани чрез модела от дейности, който е отчасти операционализиран и субективизиран. Дисертационният труд като цяло дава повече възможности за изводи и препоръки в многоаспектен план, отколкото формулираните от докторанта, което може да бъде осъществено и в бъдещи разработки. Фрагментирането на изводите относно спортно-анимационните програми ограничава глобализирането на постиженията на дисертационния труд, които безспорно са част от изследването. В този контекст методико-практическите препоръки, които присъстват в съдържанието на труда, са спестени в заключението.

Резултатите от дисертационното изследване са намерили отражение в редица доклади на научни конференции и конгреси, както и научни публикации в авторитетни списания и издания.

Авторефератът отговаря на разработки с подобно съдържание и формат. Аргументирано, последователно и в добър научен стил са представени обектът, предметът, целта и задачите на дисертационния труд. Подбрани са удачно най-съществените страни на съдържанието, изводите и препоръките за практиката.

Настоящата рецензия е разработена съобразно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, правилника за неговото прилагане и вътрешните правила за развитие на академичния състав в НСА „Васил Левски“.

Всички посочени приноси и достойнства, анализирани и представени в настоящата рецензия, са основание да препоръчам на авторитетното научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на г-жа Стефка Колева Джобова, докторант в НСА „Васил Левски“, София.

28.05.2013 г.

Рецензент:

проф. д-р Стоян Иванов